

Themarapport

NR **04** februari 2005

MONITOR / ZEELAND

Cultuur & Leefstijl

De Jeugdmonitor Zeeland is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland, de 13 Zeeuwse gemeenten en verschillende instellingen die op het gebied van jeugd werkzaam zijn.

De Jeugdmonitor Zeeland brengt de leefwereld van de Zeeuwse jeugd in kaart door gegevens te verzamelen over kinderen en jongeren van 0 tot en met 23 jaar.

De primaire doelstelling van de Jeugdmonitor is het voorzien in gegevens en informatie ter ondersteuning van (jeugd- en onderwijs)beleid van gemeenten, provincie en jeugdmonitorpartners.

Hoofdverantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdmonitor Zeeland is SCOOP, Zeeuws Instituut voor Sociale en Culturele Ontwikkeling. Scoop werkt in dit project nauw samen met verschillende partijen, waaronder GGD Zeeland, de Regiopolitie Zeeland, het Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland, Stichting Bureau Jeugdzorg Zeeland, Sport Zeeland, en de Regionale Meld- en Coördinatiefuncties op het gebied van voortijdig schoolverlaten.

Het belangrijkste kanaal voor het bekend maken van de verzamelde informatie is de website www.jeugdmonitorzeeland.nl. Een ander initiatief is het uitbrengen van korte themarapporten.

Dit is het vierde themarapport op basis van de 'Enquête Jeugdmonitor Zeeland – Klas 3 Voortgezet Onderwijs 2004'. Aan de enquête werd deelgenomen door 3833 Zeeuwse derdeklassers van 25 scholen, waaronder ook scholen voor speciaal onderwijs en praktijkscholen. De invullers vertegenwoordigen naar schatting 84% van het totaal aantal Zeeuwse jongeren in klas 3 van het voortgezet onderwijs

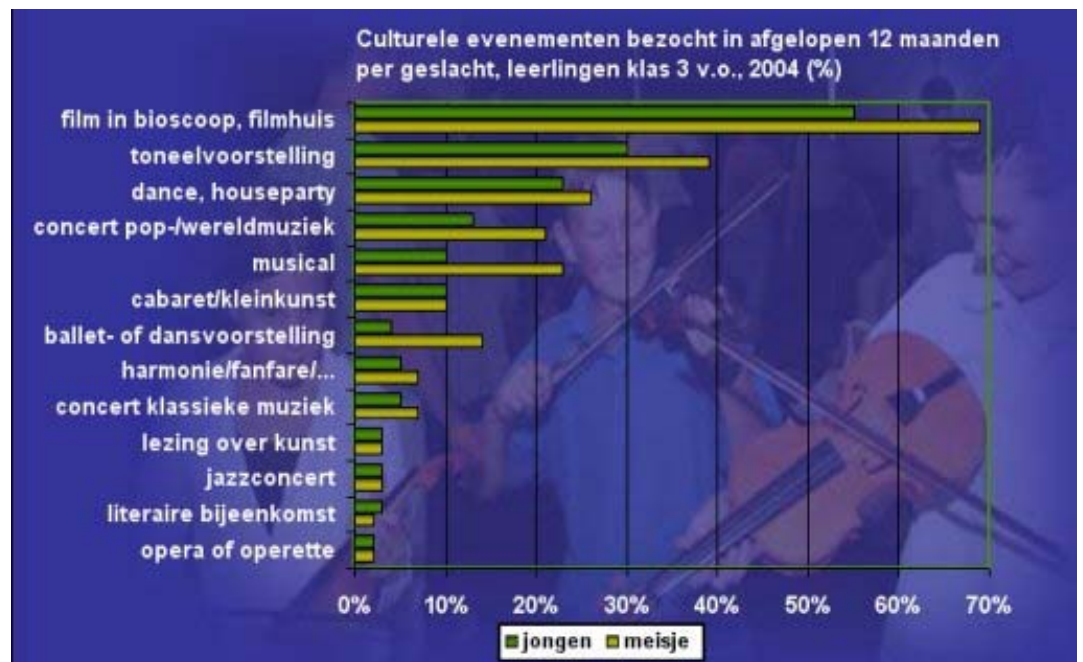
Cultuur en leefstijl bij Zeeuwse leerlingen uit klas 3 van het voortgezet onderwijs, vooral 14- en 15-jarigen, zijn de centrale thema's van dit themarapport. De volgende vragen komen aan de orde:

- 1) Welke betekenis heeft cultuur in het leven van de leerlingen?
- 2) Hoe staat het met het lezen van boeken door de leerlingen?
- 3) Waar gaan de leerlingen uit?
- 4) Hoe besteden de leerlingen de vrije tijd thuis en met vrienden?

cultuurdeelname

De Zeeuwse scholieren uit klas 3 kregen een groot aantal vragen voorgelegd over onder meer a) het bezoeken van voorstellingen, b) instellingen met culturele waarde, en c) het zelf beoefenen van kunstzinnige activiteiten.

Een eerste indicatie voor het door de scholieren kennis nemen van cultuur en zelf deelnemen aan het culturele leven is verkregen door hen te vragen wat voor voorstellingen zij zoal bezochten in de afgelopen 12 maanden. De meeste Zeeuwse leerlingen blijken vooral naar de film te gaan, en doen dat doorgaans meermalen per jaar. Alle andere cultuur komt daar ver achteraan. Ruim zes van de tien derdeklassers (62%) bezochten het laatste jaar de bioscoop en deden dat meestal ook meerdere malen. Vervolgens werden toneelvoorstellingen en dance- of houseparty's het meest bezocht. Eén op de drie derdeklassers (34%) ging het afgelopen jaar naar het toneel, een op de vier (24%) bezocht een dance- of houseparty. Als jongeren naar het toneel gaan, is dat voor de meerderheid een eenmalige gebeurtenis. Jongeren die een dance- of houseparty bezoeken, doen dat in meerderheid juist meerdere malen per jaar. Het minst bezocht door de middelbare scholieren worden de opera of operette (2%) en lezingen over kunst/kunstgeschiedenis, jazzconcerten, en literaire bijeenkomsten (3% elk).

bezienswaardigheden

Er zijn enkele duidelijke verschillen zichtbaar tussen jongens en meisjes. Naar verhouding meer meisjes dan jongens bezochten de afgelopen 12 maanden de bioscoop (69% van de meisjes, 55% van de jongens), een toneelvoorstelling (39% en 30%), een concert van pop- of wereldmuziek (21% en 13%), een musical (23% en 10%), en/of een ballet- of dansvoorstelling (14% en 4%). De overige evenementen werden in vrijwel gelijke mate door jongens en meisjes bezocht.

Het soort onderwijs heeft een effect op het bezoeken van bioscoop, toneel en musical. Leerlingen van vwo bezochten de afgelopen 12 maanden meer dan die van havo en lwoo/vmbo de bioscoop (respectievelijk 78% van de vwo-leerlingen, 69% van de havo-leerlingen, en 56% van de lwoo/vmbo-leerlingen). Hetzelfde geldt voor het bezoeken van toneelvoorstellingen (45%, 32% en 32%), en voor het bezoeken van musicals (26%, 18% en 13%)

Er is ook een verband met de gemeente waar men woont vooral wat betreft het bezoeken van de bioscoop, toneelvoorstelling en dance/houseparty. In Hulst en Vlissingen gaan naar verhouding veel meer jongeren naar de film (bijna 75%), dan in Tholen (42%) en Reimerswaal (45%). Ook valt op dat naar verhouding meer jongeren in Hulst naar toneelvoorstellingen gaan (61%) dan in de andere Zeeuwse gemeenten en in Reimerswaal en Schouwen-Duiveland naar verhouding juist minder (17% en 21%). Dance- en/of houseparty's zijn het meest populair in Sluis; meer dan eenderde (37%) is naar zo'n partij geweest. Het minst populair zijn deze party's in Middelburg, Veere, Reimerswaal en Borsele (tussen de 15% en 17%).

De middelbare scholieren is gevraagd naar het bezoeken van plaatsen en/of instellingen met een culturele waarde zoals musea en bezienswaardige gebouwen. Naar het museum gaan is - met drie op de tien scholieren die is geweest in het afgelopen jaar - vrijwel even populair als het bezoeken van bezienswaardige gebouwen (kastelen, kerken, monumenten), dorpen of stadsdelen. De verschillen tussen jongens en meisjes zijn hier gering. Opvallende verschillen zijn er wel tussen de verschillende soorten onderwijs. Het percentage leerlingen dat een museum bezoekt is onder vwo'ers bijna twee keer zo hoog als onder vmbo'ers. Datzelfde geldt in nog iets sterker mate voor het bezoeken van bezienswaardige gebouwen, dorpen of stadsdelen. Havo-leerlingen nemen een tussenpositie in.

Het museembezoek ligt wat hoger onder derdeklassers die in Kapelle (40%) of Middelburg (36%) wonen. In de Zeeuws-Vlaamse gemeenten Sluis en Terneuzen is het aandeel jongeren dat een museum heeft bezocht wat lager dan gemiddeld: Sluis (21%), Terneuzen (23%). Evenals Noord-Beveland (22%) en Tholen (23%). Ook wat het raadplegen van een archief betreft zijn er verschillen. Jongeren die in Walcheren wonen maken naar verhouding meer gebruik van archieven dan jongeren in de rest van Zeeland. Eén op de tien Veerse en Middelburgse en zelfs één op de zeven (15%) Vlissingse scholieren heeft een archief bezocht in de voorgaande 12 maanden. In de meeste gemeenten is het ongeveer één op de twintig (tussen de 4% en 6%) 'scholieren die een archief heeft bezocht.

creatief

De leerlingen is gevraagd aan te geven in hoeverre zij zich in hun eigen vrije tijd bezig houden met kunstzinnige activiteiten. Ruim de helft (53%) van de Zeeuwse derdeklassers is wel eens zelf kunstzinnig actief, waarvan iets minder dan de helft in georganiseerd verband. De activiteit 'tekenen, schilderen, grafisch werk' werd het meest genoemd, namelijk door één van de vijf (21%) leerlingen. Iets minder genoemd werden: het bespelen van een muziekinstrument (18% van de leerlingen), websites ontwerpen (18%), fotografie/film/video (geen 'kiekjes' maar 'serieus') (17%), en zingen (17%). Het minst genoemd werden de activiteiten 'beeldhouwen, boetseren, pottenbakken, sieraden maken' (door 6% van de leerlingen), en werken met textiel (4%).

Wanneer gekeken wordt naar de verschillen tussen jongens en meisjes blijken deze zeer groot te zijn. Van de jongens doen bijna vier van de tien (38%) in de vrije tijd wel eens aan kunstzinnige activiteiten, bij de meisjes zijn dat er ruim zes van de tien (62%). Deze verhouding geldt voor vrijwel alle genoemde activiteiten, behalve wanneer het de activiteiten fotografie/film/video, websites ontwerpen, en muziek maken op de computer betreft, zijn de verschillen tussen jongens en meisjes kleiner.

De verschillen tussen leerlingen van verschillende soorten onderwijs zijn even opvallend. Bijvoorbeeld één op de drie vwo-leerlingen tekent of schildert wel eens (34%) of speelt wel eens op een muziekinstrument (34%). Bij de vmbo-leerlingen zijn die aandelen maar half zo groot of nog kleiner (17% tekent of schildert, 13% speelt wel eens op een muziekinstrument). Leerlingen van havo nemen telkens een tussenpositie in. De verschillen zijn opnieuw kleiner wanneer het de activiteiten fotografie/film/video, websites ontwerpen, en muziek maken op de computer betreft.

Opmerkelijk is dat meer een kwart van de leerlingen wel op school wil blijven na schooltijd om kunstzinnig actief (29%) te zijn. Op het vwo is de belangstelling om hiervoor op school te blijven wat hoger (38%) dan op de havo (33%) en het vmbo (25%). De scholieren uit de gemeente Veere tonen wat minder interesse om na schooltijd op school te blijven.

uitgaan

Uitgaan speelt altijd een belangrijke rol in de leefwereld van jongeren. Bij de Zeeuwse derdeklassers, merendeels 14- en 15-jarigen, betekent uitgaan in de eerste plaats het bezoeken van feesten bij vrienden en vriendinnen. Zo'n feest werd in de vier afgelopen weken (= de vier weken voorafgaand aan het onderzoek) bezocht door iets minder dan de helft van de leerlingen (46%). Ongeveer één op de drie leerlingen bezocht de afgelopen vier weken een café (35%) of discotheek (32%). Uit de getallen valt op te maken, dat wanneer eenmaal begonnen is met het bezoeken van café en/of discotheek, dit voor de meesten niet blijft bij 1 keer per vier weken.

Het minst bezoeken de scholieren een soos (12% bezocht de afgelopen 4 weken een soos van het dorpshuis/buurthuis, 6% bezocht een soos van de kerk). Sozen in dorpshuizen zijn voor leerlingen uit de gemeenten Sluis, Hulst, Noord-Beveland en Veere echter zeer belangrijk. Ongeveer één op de vier à vijf derdeklassers uit die gemeenten (20% tot 25%) gaat naar zo'n soos.

Verhoudingsgewijs gaan meer meisjes dan jongens naar feesten. Van de meisjes bezocht de afgelopen 4 weken ruim de helft (53%) minimaal 1 keer een feest bij vrienden en/of vriendinnen. Bij de jongens waren dat er vier van de tien (40%). Verhoudingsgewijs gaan ook meer meisjes dan jongens op restaurantbezoek. Ruim vier van de tien meisjes (42%) bezocht de afgelopen 4 weken een restaurant. Bij de jongens waren dat er één op de drie (33%).

De vmbo- leerlingen gaan opvallend meer naar het café en naar de discotheek dan de leerlingen van het vwo. Vier van de tien vmbo- leerlingen (39%) gingen in de 4 weken voorafgaand aan het onderzoek naar het café, ruim één op de drie (35%) ging in die periode naar de discotheek. Bij de vwo- leerlingen gingen iets minder dan drie van de tien (27%) naar het café, en twee van de tien (21%) naar de discotheek. Leerlingen van havo nemen een tussenpositie in. Zowel het café als discotheek bezoek is het meest populair onder scholieren uit de gemeente Hulst.

boeken

Boeken lezen omdat je het zelf wil, en niet omdat het moet van school. Anno 2004 komt dat nog steeds veel voor bij de middelbare scholieren. Bijna twee van de drie Zeeuwse scholieren uit klas 3 van het voortgezet onderwijs (63%) zeggen ook wel eens boeken te lezen terwijl ze dat niet voor school hoeven te doen. Van de overigen die alleen voor school lezen, geeft het merendeel (28% van allen) aan niet van boeken lezen te houden. De overigen hebben niet genoeg tijd (4% van allen) of kunnen geen reden noemen ('weet ik niet' eveneens 4% van allen). Tenslotte zegt een op de honderd leerlingen (1%) geen leuke boeken te kennen.

Bij meisjes komt het uit zichzelf boeken lezen aanzienlijk meer voor dan bij jongens (77% en 50%). Ook het soort onderwijs hangt samen met het vrij lezen. Het meest wordt dat gedaan door vwo- leerlingen, het minst door vmbo- leerlingen. (81%, 67%, 57%).

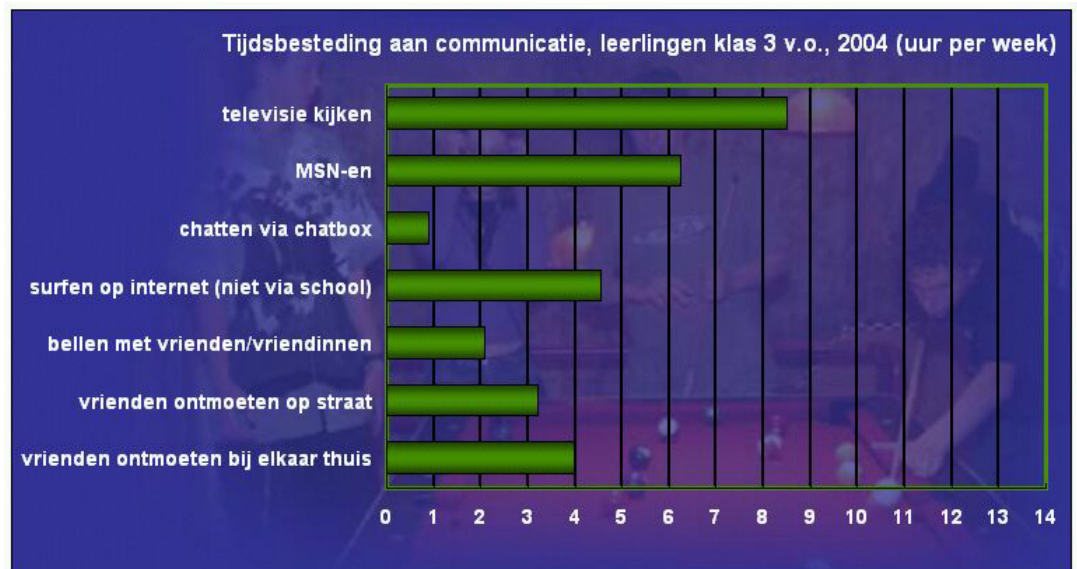
Van degenen die voor zichzelf boeken lezen, zegt de helft (51%) dat elke week of zelfs dagelijks te doen (29% leest 'elke dag', 22% 'elke week'). Een op de vijf (19%) zegt 'een paar keer per maand' te lezen, en een op de vier (25%) 'heel af en toe'. De overigen die vrij lezen, weten niet hoe vaak ze dat doen ('weet ik niet' 4%). De verschillen tussen de geslachten en tussen leerlingen van verschillende soorten onderwijs zijn hier zeer gering.

communicatie

Om inzicht te krijgen in de wijze waarop jongeren communiceren is de scholieren gevraagd hoeveel uren zij gemiddeld per week besteden aan televisie kijken, internetten en aan het ontmoeten van vrienden. Vier op de vijf leerlingen (79%) in Zeeland kijkt televisie. Een kwart van alle derdeklassers (26%) kijkt gemiddeld meer dan 10 uur per week, ongeveer een tiende (9%) zelfs meer dan 20 uur per week.

Tweederde van de leerlingen (65%) MSN-t in de vrije tijd en ook tweederde surft. Aan MSN-n wordt na televisiekijken de meeste tijd besteed: één op de drie leerlingen (35%) MSN-t gemiddeld meer dan vijf uur per week. Chatten via een chatbox is het minst populair: ongeveer één op de zeven leerlingen (15%) heeft hier tijd aan besteed. Ongeveer tweederde (65%) besteedt tijd aan het ontmoeten van vrienden bij elkaar thuis, en ongeveer de helft (52%) aan het ontmoeten van vrienden op straat. Aan het bellen met vrienden besteedt iets meer dan de helft tijd (56%).

Er zijn verschillen tussen jongens en meisjes. Zo besteden meer meisjes (72%) dan jongens (43%) tijd aan bellen. Verder surfen naar verhouding ongeveer evenveel jongens als meisjes op internet, maar besteden jongens daar veel meer tijd aan (gemiddeld drie uur per week meer dan de meisjes). Ditzelfde geldt voor het ontmoeten van vrienden op straat.

Ook naar onderwijssoort zijn er verschillen. Zo besteden naar verhouding minder vwo-leerlingen (39%) tijd aan het ontmoeten van vrienden op straat, dan vmbo- of havo- leerlingen (57% en 53%). Vmbo'ers besteden er meer tijd aan: gemiddeld 2 uur meer dan havo-leerlingen en zelfs vier uur meer dan vwo-leerlingen. Verder valt op dat naar verhouding wat minder vmbo-ers (61%) dan havo- en vwo'ers (72% en 69%) MSN-en, maar dat vmbo- en havo-leerlingen er wel veel meer tijd aan besteden dan vwo-leerlingen (zo'n drie uur meer per week).

Tot slot zijn er verschillen naar gemeenten. In Reimerswaal en Tholen wonen naar verhouding de meeste leerlingen die aangaven geen televisie te kijken (44% en 38%), en ook MSN' en en surfen zijn in deze gemeenten minder populair.

conclusies

Derdeklassers komen maar in beperkte mate in aanraking met bezienswaardigheden of podiumkunsten zoals toneel, musicals of popconcerten. Een flink deel van de leerlingen is zelf kunstzinnig actief. Lezen is nog steeds een populaire activiteit. Voor al deze aspecten van cultuurdeelname geldt, dat er een duidelijk meer meisjes dan jongens aan meedoen, en ook meer vwo-leerlingen dan havo- en vmbo-leerlingen.

Uitgaan is voor derdeklassers vooral feesten bij vrienden, en vervolgens café- en discotheekbezoek. Voor een aantal plattelandsgemeenten geldt dat de soezen in dorpshuizen populair zijn.

Communicatie via internet (MSN-en) is van groot belang voor de scholieren. Na televisie kijken wordt hier de meeste tijd aan besteed. Er wordt meer tijd aan besteed dan bijvoorbeeld aan bellen of aan het ontmoeten van vrienden bij elkaar thuis.

Colofon

analyse & rapportage:
Herman Braat / Ankie Smit

Scoop, februari 2005

Postbus 407
4330 AK Middelburg
tel. 0118 68 25 00
fax 0118 63 53 11

